

EVROPSKÉ SMĚRNICE NA OCHRANU PŘÍRODY: PŘEHLED FAKTŮ

Proč jsou směrnice o ptácích a o stanovištích důležité?

Rybí kostra v říčním korytě u Národního parku Coto Doñana, území Natury 2000 area, Španělsko. (credit: WWF).

Evropská environmentální krize v číslech

- 60% celoevropsky významných druhů zvířat a rostlin a 77% rozlohy jejich přirozeného prostředí je považováno za ohrožené. ([EEA, 2015](#)).
- [60% druhů zvířat a rostlin zmizelo z Evropy po roce 1700.](#)
- 25% mořských savců, 15% suchozemských savců, 38% sladkovodních ryb, [41% sladkovodních měkkýšů](#), 22% obojživelníků, 21% plazů, 16% váček, 12% ptáků a 7% motýlů je v EU [ohroženo vyhnutím \(IUCN European Red List\)](#).
- V uplynulých 30 letech jsme přišli o více než [420 milionů evropských ptáků](#). Nejhuře jsou na tom ptáci zemědělské krajiny, kterých je nyní o 300 milionů méně než v roce 1980.
- Populace [lučních motýlů](#) klesly od roku 1990 o 60%. Hlavní příčinou jsou zřejmě změny ve využívání krajiny — zejména intenzivní zemědělství a opouštění zemědělské půdy menšími farmáři ([EurActiv, 2014](#)).
- Každý desátý druh včel a čmeláků je ohrožen vyhnutím.
- Evropská moře trpí nadměrným rybolovem, příkladem je Středomoří, kde je nadměrně loveno 96% nebo více druhů ryb žijících u dna.
- [Víc než 40% řek](#) a pobřežních vod je ovlivněno znečištěním ze zemědělství a jen 53% vnitrozemských vod by dosáhlo dobrého ekologického stavu v roce 2015 – na rozdíl od cíle stanoveného evropskou [Směrnicí o vodách \(EEA 2015\)](#).

Cyklista s maskou proti znečištěnému vzduchu, Londýn, Velká Británie (WWF)

Socio-economické náklady

- Škody způsobené povodněmi činily víc než 150 miliard Euro v uplynulých 10 letech, znečištění vzduchu nás stojí kolem 537 miliard každý rok ([WWF report 2015](#))
- Evropský průmysl dováží suroviny, které se již v EU nenacházejí, za více než 500 miliard Euro ročně ([WWF report 2015](#));
- [Každý rok ztratí Evropa 3% svého HDP kvůli ztrátám přírodní rozmanitosti](#). To je ztráta 450 miliard Euro ročně.
- Znečištění vzduchu je hlavní environmentální příčina úmrtí v EU s více než 400 000 dětských úmrtí každý rok. ([State of the Environment 2015](#)). Tím způsobené náklady činily 330-940 miliard Eur v roce 2010. ([EU Commission, 2012](#)).

Stádo volně žijících koní (Equus caballus) probíhá mělkou vodou v Biosférické rezervaci Delta Dunaje, Rumunsko, červen 2009(© naturepl.com / Kristel Richard / WWF).

Natura 2000, největší síť chráněných území na světě

Aby se vypořádala s úbytkem přírody, přijala Evropa dva zásadní právní dokumenty, Směrnici o ptácích (1979) a Směrnici o stanovištích (1992).

Tyto směrnice tvoří základ evropské ochrany přírody včetně Natury 2000, největší světové sítě chráněných území. Natura 2000 pokrývá:

- 1 million km² země (přes 18% plochy EU)
- 250 000 km² moří (zhruba 4% moří EU)

Představuje to [27 000 lokalit](#) a [1000 druhů](#) v režimu zvláštní ochrany.

Přírodní úspěchy

Pokud jsou správně naplňovány, přinášejí ochrannářské zákony jasné výsledky: řada [populací vzácných druhů](#) se zvyšuje a úbytek cenných

stanovišť se zpomaluje.

Rys iberský

Populace nejohroženější kočkovité šelmy světa, žijící jen na Iberském poloostrově, vzrostla ze 100 na 230 jedinců ([více informací](#)).

Majestátní [orel mořský](#), který prodělal dramatický propad populace mezi lety 1800 a 1970 a vyhynul v řadě zemí Evropy včetně Česka, se nyní vrací. V Evropě hnízdí až 10 000 párů. Do Česka se po mnoha desetiletích vrátil v 70. letech 20. století a nyní hnízdí již přes 100 párů.

[Británie rys.](#)

Populace pěti velkých šelem, které z Evropy téměř zmizely, v posledních letech zdvojnásobily svoji populaci díky důsledné ochraně a postupně osidlují své dřívější areály. U nás se to týká rysa, medvěda a vlka, do Skandinávie se vrací rosomáci, do [Velké](#)

Evropská ochránářská legislativa hraje klíčovou roli při návratu velkých šelem ([WWF, 2014](#)).

Socio-ekonomické úspěchy

Evropská ochranná legislativa neblokuje ekonomický rozvoj. Natura 2000 naopak přináší příležitosti pro rozvoj lokálních ekonomik ([Financing Natura 2000, 2014](#) & [The Economic Benefits of Natura 2000, 2012](#)). V oblastech Natury 2000 jsou možné všechny typy lidských činností (zemědělství, myslivost, doprava atd.) za předpokladu, že nepoškodí druhy nebo prostředí, které jsou cílem ochrany. Navíc přínosy Natury 2000 přesahují čistě ekonomickou hodnotu. Výzkumy opakovaně potvrzují přínosy pro duševní i fyzické zdraví lidí, kteří pravidelně tráví čas v přírodním prostředí.

Přestože občané EU o Směrnici o ptácích a stanovištích moc nevědí, výzkumy Eurobarometru ukazují, že pro 95% občanů EU je ochrana životního prostředí osobně důležitá ([Eurobarometer 2014](#)) a 77% souhlasí s tvrzením, že evropská ochranná legislativa je nezbytná pro ochranu životního prostředí v jejich zemi ([Eurobarometer 2014](#)).

Člověk a jeho kůň v kukuřičném poli.
Dunaj, Přírodní park Portile de Fier,
Rumunsko. (© Michel Gunther /
WWF-Canon)

- Ekosystémové služby poskytované územími Natury 2000 a související socio-ekonomické přínosy můžeme ocenit na 200-300 miliard EU ročně, tj. kolem 1,7—2,5% evropského HDP (mnohem víc než 5,8 miliardy Eur ročně, které vyžaduje jejich údržba).
- Chráněná mořská území (4.7%) přinášejí kolem 1,4—1,5 miliardy Eur ročně. Tato částka by vzrostla na 3,0—3,2 miliardy Eur ročně, kdybychom chránili 10% rozlohy moří.
- Útrata návštěvníků území Natura 2000 se odhaduje na 50 až 90 miliard Eur v roce 2006 za předpokladu 1,2 až 2,2 miliardy návštěvních dnů ročně. To generuje další příjmy ve výši 50 až 85 miliard Eur ročně (Bio Intelligence Service, 2011).
- Turistika a rekreace ve vztahu k územím Natury 2000 umožňuje existenci 4,5 až 8 milionů pracovních míst (Bio Intelligence Service, 2011).

*Mediterranean sea, Ile de Port-Cros, France
(© Michel Gunther / WWF-Canon)*

Wellbeing

Ne všechny přínosy chráněných území mohou být vyjádřeny v ekonomických ukazatelích. Výzkum duševního zdraví a pohody z roku 2009 ukázal, že “Výsledky tohoto výzkumu jsou relevantní pro ochranu životního prostředí, zejména pro uvědomění si, že ochrana přírody je ze své podstaty přímo propojená s budoucí psychickou i fyzickou pohodou lidské populace, kterou nelze oddělit od ekosystémů; je jejich součástí.” ([Wildlife tourism: the intangible, psychological benefits of human–wildlife encounters, Current Issues in Tourism](#)).

Výzkum mezi návštěvníky lesů ve Velké Británii ukázal, že pocit propojení s přírodou a psychická pohoda byly nejvýznamnější přínosy osobní pohodě návštěvníků. Autoři doporučují, aby k těmto přínosům měly stejný přístup všechny socioekonomické skupiny. ([Well-being for all? The social distribution of benefits gained from woodlands and forests in Britain, Local Environment](#)).

Klima

Natura 2000 hraje také významnou roli při zmírňování klimatické změny a přizpůsobování se jejím dopadům. ([Guidance on Climate Change and Natura 2000, 2014](#)). Území Natury 2000 v současnosti zadržují kolem 9,6 miliardy tun uhlíku, což je ekvivalent 35 miliard tun CO₂, které lze ocenit 600 až 1130 miliardami Eur (hodnota k roku 2010).

Proč potřebujeme evropské ochranné směrnice v České republice?	
Národní park Šumava Ochrana přírody na evropské úrovni hrála významnou roli i v případě našich snah o zachování maximální ochrany Šumavy. Šumava je nejen národním parkem, ale i ptačí oblastí a lokalitou evropského významu soustavy Natura 2000. A právě obava ze sankcí EU pomohla zachránit nejcennější části před vykácením. Dlouhodobě pak evropská legislativa pomáhá regulovat výstavbu a další investiční záměry.	Raroh a orl královský na soutoku řek Moravy a Dyje Ptačí oblast v síti Natura 2000 Soutok-Tvrdonicko byla vyhlášena mimo jiné k ochraně hnízdících rarohů velkých. Ptačí oblast ale nyní poskytuje ochranu i mnohem vzácnějšímu orlovi královskému, kterého naše Ministerstvo životního prostředí stále nezařadilo mezi ohrožené druhy. Ptačí oblast je tak jedinou ochranou, které se orlu královskému u nás dostává – jasný příklad, kdy evropská legislativa doplňuje nedostatečnou legislativu národní.

Kontakty na evropské koordinátory:

BirdLife Europe: Luca Bonaccorsi, +32 478 20 62 84, luca.bonaccorsi@birdlife.org

WWF EPO: Stefania Campogianni, +32 499 53 97 36, scampogianni@wwf.eu

European Environmental Bureau: Philippa Jones, +32 471 57 01 81, philippa.jones@eeb.org

Friends of the Earth Europe: Paul Hallows, + 32 2 839 10 33, paul.hallows@foeeurope.org.